עין משפט נר מצוה

ה א מיי׳ פ״א מהלכות מקוואות הלכה ו׳ סמג עשין רמח טור״ש יו״ד סימן רפ״ו סעיף עא:
ו ב מיי׳ פ״ה מהלכות תרומות הלכה כד:

תוס׳ הרא״ש

כלל לברר הספק בשעת המעשה אבל ספיקא דקולה וגנע באחד בלילה. אפשר להתברר בשעת מעשה: **היכא דלית ליה ריעותא מגופה.** וא״ת לימא כי אמר׳ דעמד דבר על חזקתו היכא דלא איתרע חזקה כגון ספק נגע אבל הכא איתרע דהרי דם לפניך וי״ל דבכי האי גונא נמי מוקמינן אחזקתיה כההיא דנגע בא׳ בלילה דאפי׳ רבנן מודו בראוהו חי מבערב דטהור אבל טעמא דריעותא גופה ודאי איתרע חזקתה משום דמגופה קחזיא ושכיחי בה דמים תדיר ולא דמי לנגעים דאמרי׳ ספק נגעים להקל אע״ג דמגופיה קא חזי מ״מ לא שכיחי ביה נגעים כמו אשה שמצויין בה דמים תדיר ואע״ג דנתעסקה בטהרה׳ דלית בהו ריעותא כיון דטומאה דידהו משום לתא דידה משוי״ה לא מוקמינן לה בחזקת טהרה ודוקא לחרומה או לקדשים כדלקמן אבל לחולין אע״ג דאיכא ריעותא מגופה מוקמי׳ להו בחזקת טהרה ויש להחיר מתוך כך בעדר שנשחטה בהמה [אחת] (אחרת) מהן ונמצאת טרפה כל הגבינים שעשו מחלב של העדר דמוקמינן להו אחזקתיה ואמרינן סמוך לשחיטה נטרפה ואע״ג דאיכא ריעותא מגופה. ומיהו יש לדחות דשאני התם שלא נתבררה החזקה לעולם ואע״ג שהיתה כמה שנים ויצאה מחזקת טרפות מ״מ בכל שעה ושעה עומדת היא בספק תדע מדילפינן פ״ק דחולין דאוליגן בתר רובא מפרה אדומה ומשעיר המשתלח מדלא חיישינן דילמא טרפות הן ומהאי דאוליגן בתר רובא דילמא משום דאמרינן אוקמה אחזקה אלא ודאי כי האי גונא לא אמרינן אוקמיה אחזקתיה כיון דבשעתה לא נתבררה החזקה אלא לאחר שהוציאה שנתן הוברר הדבר דבשעת לידתה כשרה היתה ומיהו אם לא נמצאת טרפה אלא כעין אותן שאנו אוסרין מחמת סירכא ואם היינו בקיאין לברר אישר שהיה לה היתר ע״י בדיקה לא מיתסרי דהוה ספק ספיקא ספק טרפה ספק אינה טרפה ואת״ל טרפה אימר אחר כך נטרפה ועוד י״ל כיון דאולינן בתר רובא כל הבהמות בחזקות כשרי׳ אפי׳ בתוך שנתן משום דרוב בהמות כשרות ורובא עדיף מחזקה ונעמיד בהמה זו בכלל הרוב והשתא היא דנטרפה ואי אישתכח ביה טרפות דיתרות ודאי מתחלת ברייתה היא טרפה ואע״ג דטרפה אינה חיה רוב טרפות קאמר או אם הוגלד פי המכה יש לאסור הגבינות [שנעשה בתוך] שלשת ימים קודם השחיטה: **ואילו הכא מטאה ודאי.** משמע מתוך פרש״י ז״ל דמלשון טמאה קא דייק וקשה דהא בסוף קדושין גבי תינוק שנמצא בצד הביסה דקתני וחכמים מטמאין ואמר ר׳ יוחנן אין זו חזקה ששורפין עליה את התרומה ועוד לקמן גבי קופה שנשתמשו בה טהרות ואמר ר׳ יוחנן טמאה בעי למימר דלתלות קאמר ונראה לפרש דהא דדייק דטמאות ודאי משום דתני בסיפא ר׳ שמעון אומר ברה״י תולין: **אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר.** משמע דפריך אפילו (לב״ש) [לב״ה] דהה לן לטהר לגמרי משום חזקה דמקוה אע״ג דאיכא נמי חזקה דטמא מ״מ חזקת מקוה עדיף שהרי הטמא טבל לפנינו אלא שאנו אומרים שמא לא טבל טבילה הוגנת כי שמא היה חסר המקוה וכיון דאמרת העמד מקוה על חזקתו נסתלקה חזקת הטמא כנ״ל: **ה״נ הרי דם לפניך.** ואיתרעי חזקת האשה דאע״ג דלא איתרע חזקת הטהרות ס״ד השתא כיון דטומאה דידהו משום לתא דידה לא מוקמינן להו אחזקתייהו עד דמשני הכא חדא הוא דאיכא לריעותא התם איכא תרתי לריעותא. וא״ת כיון דודאי לא הוה לן למימר דעמד טמא על חזקתו לרב חסדא דמכשר השוחט בסכין דמצאת פגומה בפ״ק דחולין ופריך עלה מטבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ. והא הכא דודאי טבל ספק היה עליו [ואעפ״כ לא עלתה לו טבילה] ומסיק התם איכא ריעותא מגופה והכא סכין איתרעי

מסורת הש״ס

ה) מקוואות פ״ב מ״ב קדושין עט. גיטין לא:, ב) קדושין עט. ב״ב לז. (תולין י) [מוספתא דתרומות פ״ד ה״ז], ג) רש״ל מ״ז, ד) [ל״ל דתעלה], ה) גיטין לא: מקוואות פ״ב מ״ב קדושין עט., ו) [הך דל״ש ליתא במקצה דמקוואות אמנם איתא במוספתא פ״ה ה״ז הכיתו הר״ש שם ובקדושין איתא דתעיל כל הטהרות סי׳], ז) פ״א ובגיליה, ח) [חולין ט:], ט) בס״א לשמאי, י) שייך לעמ׳ הבא, כ) [ל״ל עדיס וממנין ועיין במוס׳ תוליין יא. ד״ה אמרי מפרה אדומה], ל) [ל״ל המוכס],

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ולא שוכפין וכו׳ לקמן בפיקיון. נ״ב בדף ו ע״ב מגיה כותיס לדבקא הרוחה כתם כו׳: (ב) תוס׳ ד״ה לאיתא וכו׳ בחזקת שאינה נרפה. נ״ב ומכה אבנו נמי אלמא משום דהעמד הלם מחזקת לקמן: (ג) ד״ה המם וכו׳ דעלה ודאי פוגם ועוד ספק פוגם כו׳ ופריך: (ד) **בא״ד** ומקה דלמא כתם משום: (ה) **בא״ד** ואיתרע חזקה ואפ״ה מעמתאין אדם:

גליון הש״ס

גמ׳ ומ״ש מחבית. עי׳ רפ״ג דתרומות וכו״ש שם:

מוסף רש״י

הובא בסוף המסכת

תוס׳ הרא״ש (המשך)

בהמה לא איתרעא. והכא [נמי] ודאי טבל ומקוה איתרעא בברא לא איתרעא וי״ל דהתם אע״ג דאיכא דבר חוצץ [אורחיה] למיתי בתר טבילה כיון דנתעסק באותו המין אחר כן והוי דומיא דעצם ודאי פוגם ג) אבל הכא אורחיה להתחסר (אחר) [קודם] טבילי׳ כמו (קודם) [אחר] טבילי׳ ולא שייך למקרייה ודאי טבל. ועי״ל [דלכאורה] מאי האי דקאמר סכין איתרעאי בהמה לא איתרעאי א״ס סכין איתרעאי בהמה נמי אתרעאי דריעותא דבהמ׳ אינה אלא מחמת הסכין אלא ע״כ ה״ק סכין איתרעאי הלכך אפי׳ בעור איפגים אימר לא נשחטו הסימנין כנגד הפגימה: **היה בודק את החבית בו׳.** פרש״י דאתיא כרבי דאמר בפרק המוכר את הספינה עין וחומץ שני מינין הן אבל רבנן דאמרי מין אחד הן הויא תרומה תרומה. ואי משום מן הדעה על היפה הא אמרינן תרומה תרומה כדרבי אליעאי ונראה דאפילו כרבנן נמי אתיא דע״כ לא קאמרי רבנן אלא במתכוין לתרום מן החומץ על היין. אבל הכא שבדקו כדי לתרום מן היין על היין ונמצאת חומץ הוי כמו תרומה בטעות כאילו פירש שלא תהיה תרומה אם תמצא חומץ וכן מוכח בתוספתא דתרומות פרק התורם והמעשר בשבת דתאני התם [פ״ד] התורם חבית של יין ונמצאת של חומץ אם ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה ואם משנתרמה ידע שהחמיץ הרי זה תרומה ואם ספק תרומה ויחזור ויתרום דברי רבי שרבי אומר יין וחומץ שני מינין הן וחכמים אומרים מין אחד הם. היה בלבו לתרום מן היין על היין ומה שבידו חומץ אין תרומתו תרומה וקתני בתר הכי היה בודק את החבית כו׳ כדאיתא בשמעתין אלמא מוכח בהדיא דמודו בה רבנן. והא דפליגי ברישא משום שהיתה בלבו שתהיה תרומה בכל ענין בין תמצא יין בין תמצא חומץ. וא״ת מאי

שמאי פרק ראשון נדה

*ובעת שאין בני אדם מצויין וא״ת א״כ היכי ילפינן מסוטה דבר״י ספקו טמא אפי׳ ליכא חזקה הא בסוטה איתרע חזקה וקלא דוטמאה דליתיה לגאמורי בעלמא טומאה מסוטה אימא דוקא היכא דליכא חזקה ואיכטרין קרא לגאמועינן דהוי טמא ודאי אע״ג שאינו אלא ספק וגם לטהר בר״ה אע״ג דליכא חזקה וי״ל דילפינן מסוטה שעשה הכתוב ודאי טמאה אע״ג דאית לה חזקה שאינה טמאה ודאי ולא אימרינן אלא חזקת טהרה ודאי: **דאיכא ריעותא מגופה.** אבל אי לאו האי טעמא הוה מוקמינן לה אחזקת טהרה אע״ג דהשתא ודאי טמאה כמו בנגע באחד דמטהרים אף רבנן בראהו חי מבערב אע״ג דהשתא הוא חוק מע וליכא עוד חזקת מיתה *ומ״מ אם עשו מבהמה גבינות ושמנות ומנלאת טרפה אין להתיר הגבינות מטעם חוקי בהמ׳ בחזק׳ שלא היתה טרפה מתחלה כיון דמעולם לא היתה אותה שעה מבוררת לא תשיבה חזקה כדמוכח בהכל שומטין (חולין יא.) דקאמר אמתיא ב) ממנה אביו ומפרה אדוה לאוליגן בתר רובא והיכי מוכח דלמא משום דמוקי לה בחזקת שאינה טרפה אלא לא תשיב אותה חזקה כדפריש״ת וצ״ע להתיר הגבינות: **להלל** קשה ודאי. דמדקאמר ר׳ שמעון בסיפא ברה״י תולין מכלל דטמאות דקאמרי רבנן ברשה״ר היינו ודאי: **השתא הוא דחוא׳.** ורב דאמר בפ׳ ר׳ יוחסין (קידושין עט.) הרי היא בוגרת לפנינו גבי קדשה אבי׳ בדרך וקדשה עלמה בעיר ושניהם ביומא דמגלים ו׳ חדשים שבין נערות לבגרות ולא קאמר דהשתא הוא דבגרה היינו משום דבגיות שערות לבא מלפרה וכי פריך התם לשמואל ממקוה וחזרה ה״נ מני למיפרך לרב דדוקא בשערות קאמר רב אלא דפריך לשמואל טפי בפשיטות והא דקאמר התם לימא רב דאמר כר׳ נתן דאמר אם בריא הוא עליו להביא ראיה שבשיב מרע היה אע״ג דרב דוקא בשערות קאמר התם נמי רוב העולם בריאים ואית לן למימר דבריא היה כמו שהוא עכשיו: **התם** תרתי לריעותא. תימה דבפ״ק דחולין (דף י. ושם) אמרינן שחטה ומנלא הסכין פגום ושבר בו עצמות אחרי כן רב חסדא אמר כשרה משום דעשה ודאי פוגם (ג) כו׳ ופריך לה מעבל ועבלה ומנלא עליו דבר חוזק אע״פ שנעשה בשותו המין בו ביום כולו לא עלתה לו טבילה ומשני סכין שאתרעי בהמה לא איתרעי והשתא הא איכא תרתי לריעותא דהרי פגום לפניך והעמד בהמה בחזקת איסור כדאמר הכא דה״נ איתרעי ואפ״ה מטמאינן וי״ל דהתם משום דעשה ודאי פוגם כדאמר התם ס״ל אין סברא לחלק בין מקוה איתרעי לאדם איתרעי והתם ה״פ סכין איתרעי ואיכא ספיקי עוזפא שמא בעשה נפגם ואפי׳ בעור נפגם שמא נפגם בשמיעות בתרא ואת״ל נפגם במיעוט קמא שמא לא שחט כנגד הפגימה אף קשה דאמר התם מנלן דאולינן בתר חזקה דכתיב ויצא הכהן מן הבית ודילמא מלגביה ואתי בגיר ליה שיעורא אלא אוקמי׳ לחזקה וקשה (ד) התם משום דליכא ריעותא ואכתי היכא דאיכא ריעותא מנלן דאולינן בתר חזקה וי״ל דמוכח היכא דבא כהן בפוף שבוע והא והכה כהה הגבע ואיתרע חזקה (ה) מטמאינן אדם הנכנס בתוכו אבוע וחייב קרבן אם נכנס בעזרה וקשה אדרבה נימא התם הרי חסר הגבע לפניך ואוקי גברא בחזקת טהרה כדאמר הכא גבי מקוה לעומת בודאי וי״ל דגבי מקוה לגמרי חסר אבל הגבע רגילות להתחסר בבת אחת פחות מכגרים לכך אמרינן התם השתא הוא דחסר ואוקי הגבע בחזקת אלא בגיליא כהן מן הבית וכשעיימא הכהן את הבית אפי׳ נתחסר הגבע אחרי כן קודם שנכנס זה גזירת הכתוב הוא שהבית טמא עד שיראה הכהן בפוף שבוע ויטהרו: **היה בודק את החבית.** אפי׳ לרבנן דאית להו דהמוכר את הספינה (ב״מ פד.) יין וחומץ מין אחד הוא היינו דמתכוין לתרום מן החומץ והכא מיירי שנתכוין לתרום מן היין ונמצא דהוה ליה תרומה בטעות דמשמע בתוספתא דתרומות פרק[ו] התורם והמעשר: **ושניהם**

כיון דמגופה קחזיא. מועדה [ו] ועלולה היא לכך אין לה חזקת טהרה: **ומאי שנא ממקוה.** לתרוייהו פרין: **שנעשו על גביו.** שנשתמשו בכלים שנטלו בו: **בין בר״ה בין ברה״י.** בין שהמקוה עומד בר״ה דקיימא לן [ח] ספק טומאה בר״ה ספקו טהור הכא עומא דלאו ספק הוא אלא ודאי כדמפרש טעמא לקמן בשמעתין: **נשמאי קשיא למפרע.** דהא מטמאינן טהרות למפרע ולא אמרינן דעמד מקוה על חזקתו: **דאילו מעם נעם.** טהרות דמטמאינן להו משום ספקא דמעמ לעת לרבנן וה״ה מספקינן לפקידה דהלל: **פוגין.** אם תרומה הן: **ולא שורפין.** כדקתני בברייתא דהרואה כתם [ט] לקמן בפירקין (דף ו.): **ואילו הכא.** במקוה: **טומאה ודאית.** מטמאינן להו למפרע ושורפין אם תרומה ומדקתני בר״ה טמא דמשמע לה מפרע ולא אמרינן דעמד מקוה על חזקתו: **אפ״ה חסר ואתא.** ואיתרע לה לחזקה מקמי הכי טובא ולא יליעינן מאימת הלכך ריע עפי מאמה: **הכא מי איכא למימר כו׳.** הלכך על שעת מגיעת דם לא איתרעי חזקה והך דאיתמכה דשמא איכא למימר דהשתא הוא דחסר ואתא הכא מי איכא למימר חזאי ואתא חזאי ואתא ומאי קושיא דלמא הגם הגם חזיתיה התם איכא תרתי לריעותא הכא איכא חדא לריעותא [י] ומאי שנא מחבית [כ] דתנן [ל] היה בודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה והולך ואח״כ נמצא חומץ כל ג׳ ימים [מ] (הראשונים) ודאי מכאן ואילך ספק קשיא לשמאי׳ התם משום דאיכא למימר העמד טבל על חזקתו ואימר לא נתקן אדרבה העמד יין על חזקתו ואימר לא החמיץ הרי החמיץ לפניך הכא נמי הרי דם לפניך השתא הוא דחזאי התם נמי השתא הוא דהחמיץ הכי השתא התם איכא למימר החמיץ ואתא החמיץ ואתא הכא מי איכא למימר חזאי ואתא חזאי ואתא ומאי קושיא דלמא הגם הגם חזיתיה התם איכא תרתי לריעותא הכא איכא חדא לריעותא ורמי חבית אמקוה מאי שנא הכא ודאי ומ״ש הכא ספק א״ר חנינא מסורא מאן תנא חבית ר״ש היא דלגבי מקוה נמי ספקא משוי ליה [נ] דתנן [ס] מקוה שנמדד ונמצא חסר כל הטהרות שנעשו על גביו למפרע בין בר״ה בין ברה״י טמאות [ע] ר״ש אומר בר״ה טהורות ברה״י תולין

מיהו בירושלמי דסוטה משמע דלפחילה ולילה הוי רה״י גמור. גי׳:

היה כודק אם החבית. טועמה אם היא בחזקתה שלא המחמיצה: **נהיות מפריש עליה.** כלומר להיות קומץ עליה והולך ושומה שאר מחיות ומתן עיניו בזו להפרישם ממנה עליהם לאחר זמן שהתרומה ניטלת במתנה [ניטין לא.]: **כל ג׳ ימים ודאי.** פלוגתא דר׳ יוחנן ור׳ יהושע בן לוי בגמרא בתרא בפ׳ המוכר פירות (דף לז.) ר׳ יוחנן אומר כל ג׳ ימים לאחר בדיקה דאיקה ראשונה שמגלה בחזקתה ודאי יין ואם אמר בתוך ג׳ ימים הרי זו תרומה על אלו הסמוכין לה כולם תמוקנות מכאן ואילך ספק ותרומה היא ויחזור ויתרום ור׳ יהושע בן לוי אומר כל ג׳ ימים קודם בדיקה אחרונה שנמצאת חומץ ודאי חומץ דכיון דעכשיו חומץ גמור הוא ודאי אין פחות מג׳ ימים שהתחיל להחמיץ ואם עשאו בתוך אותן ג׳ ימים תרומה על מקום אחר אינו תרומה אלינא דרבי דאמר בהמוכר את הספינה (ב״מ פד.): **יין וחומץ שני מינין הן דאי דרבנן הא קיימא לן** [מ] (תרומות פ״ב מ״ו) תרם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה מכאן ואילך למפרע ספק והויא זו תרומה ויחזור ויתרום. אלמא אין אין לומר מספקינן ריעותא למפרע: **ורמי חבית אמקוה.** דהא תרוייהו איכא תרתי לריעותא: **מאי שנא.** במקוה דמחזקינן למפרע טומאת ודאי ומ״ש בחבית דקאמר ספק: **כדר״י פוגין.** טעמא מפרש לקמן: [נ] **מסוטה.** דכתיב (במדבר ה) והיא נטמאה איתקש לסוטה: **ועשאוה**

כיון דמגופה קחזיא לא אמרינן אוקמה אחזקתה ומאי שנא ממקוה [א] דתנן [ב] מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין בר״ה בין ברה״י טמאות לשמאי קשיא למפרע להלל קשיא ודאי דאילו מעת לעת שבנדה תולין לא אוכלין ולא שורפין ואילו הכא טומאה ודאי התם משום דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימא לא אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימא לא חסר הרי חסר לפניך הכא נמי הרי דם לפניך השתא הוא דחזאי הכא נמי השתא הוא דחסר הכי השתא התם איכא למימר חסר ואתא חסר ואתא הכא מי איכא למימר חזאי ואתא חזאי ואתא ומאי קושיא דלמא הגם הגם חזיתיה התם איכא תרתי לריעותא הכא איכא חדא לריעותא [ג] ומאי שנא מחבית [ד] דתנן [ה] היה בודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה והולך ואח״כ נמצא חומץ כל ג׳ ימים [ו] (הראשונים) ודאי מכאן ואילך ספק קשיא לשמאי׳ התם משום דאיכא למימר העמד טבל על חזקתו ואימר לא נתקן אדרבה העמד יין על חזקתו ואימר לא החמיץ הרי החמיץ לפניך הכא נמי הרי דם לפניך השתא הוא דחזאי התם נמי השתא הוא דהחמיץ הכי השתא התם איכא למימר החמיץ ואתא החמיץ ואתא הכא מי איכא למימר חזאי ואתא חזאי ואתא ומאי קושיא דלמא הגם הגם חזיתיה התם איכא תרתי לריעותא הכא איכא חדא לריעותא ורמי חבית אמקוה מאי שנא הכא ודאי ומ״ש הכא ספק א״ר חנינא מסורא מאן תנא חבית ר״ש היא דלגבי מקוה נמי ספקא משוי ליה [ז] דתנן [ח] מקוה שנמדד ונמצא חסר כל הטהרות שנעשו על גביו למפרע בין בר״ה בין ברה״י טמאות [ט] ר״ש אומר בר״ה טהורות ברה״י תולין

ומאי שנא מחבית. לכ״ש [י] פריך: **דאיכא ריעותא מגופה.** דמעמד טמא על חזקתו לרבנן וה״ה לרבי אליעזר דאמר בהמוכר את הספינה [ב״מ פד.] יין וחומץ שני מינין הן ואם אמר בתוך ג׳ ימים הרי זו תרומה על אלו הסמוכין לה כולם תמוקנות מכאן ואילך ספק ותרומה היא ויחזור ויתרום ור׳ יהושע בן לוי אומר כל ג׳ ימים קודם בדיקה אחרונה שנמצאת חומץ ודאי חומץ דכיון דעכשיו חומץ גמור הוא ודאי אין פחות מג׳ ימים שהתחיל להחמיץ ואם עשאו בתוך אותן ג׳ ימים תרומה על מקום אחר אינו תרומה אלינא דרבי דאמר בהמוכר את הספינה [ב״מ פד.]: **יין וחומץ שני מינין הן דאי דרבנן הא קיימא לן** [מ] **תרם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה מכאן ואילך למפרע ספק והויא זו תרומה ויחזור ויתרום.** אלמא אין אין לומר מספקינן ריעותא למפרע: **ורמי חבית אמקוה.** דהא תרוייהו איכא תרתי לריעותא: **מאי שנא.** במקוה דמחזקינן למפרע טומאת ודאי ומ״ש בחבית דקאמר ספק: **כדר״י פוגין.** טעמא מפרש לקמן: [נ] **מסוטה.** דכתיב (במדבר ה) והיא נטמאה איתקש לסוטה: **ועשאוה**

ומאי שנא ממקוה. לתרוייהו פרין: **שנעשו על גביו.** שנשתמשו בכלים שנטלו בו: **בין בר״ה בין ברה״י.** בין שהמקוה עומד בר״ה דקיימא לן [ח] ספק טומאה בר״ה ספקו טהור הכא עומא דלאו ספק הוא אלא ודאי כדמפרש טעמא לקמן בשמעתין: **נשמאי קשיא למפרע.** דהא מטמאינן טהרות למפרע ולא אמרינן דעמד מקוה על חזקתו: **דאילו מעם נעם.** טהרות דמטמאינן להו משום ספקא דמעמ לעת לרבנן וה״ה לרבי אליעזר דאמר בהמוכר את הספינה [ב״מ פד.]: **פוגין.** אם תרומה הן: **ולא שורפין.** כדקתני בברייתא דהרואה כתם [ט] לקמן בפירקין (דף ו.): **ואילו הכא.** במקוה: **טומאה ודאית.** מטמאינן להו למפרע ושורפין אם תרומה ומדקתני בר״ה טמא דמשמע לה מפרע ולא אמרינן דעמד מקוה על חזקתו: **אפ״ה חסר ואתא.** ואיתרע לה לחזקה מקמי הכי טובא ולא יליעינן מאימת הלכך ריע עפי מאמה: **הכא מי איכא למימר כו׳.** הלכך על שעת מגיעת דם לא איתרעי חזקה והך דאיתמכה דשמא איכא למימר דהשתא הוא דחסר ואתא הכא מי איכא למימר חזאי ואתא חזאי ואתא ומאי קושיא דלמא הגם הגם חזיתיה התם איכא תרתי לריעותא הכא איכא חדא לריעותא ורמי חבית אמקוה מאי שנא הכא ודאי ומ״ש הכא ספק א״ר חנינא מסורא מאן תנא חבית ר״ש היא דלגבי מקוה נמי ספקא משוי ליה [ז] דתנן [ח] מקוה שנמדד ונמצא חסר כל הטהרות שנעשו על גביו למפרע בין בר״ה בין ברה״י טמאות [ט] ר״ש אומר בר״ה טהורות ברה״י תולין

ושניהם

שנא מתרום מחומץ על יין לרבנן מתרום מן הטמא על הטהור ומקישות המרה על המתוקה דמשמע בהאשה רבה דבשונג תרומתו תרומה ובמזיד אין תרומתו תרומה. ומחומץ על היין אמר׳ דבמזיד תרומתו תרומה ובשונג אין תרומתו תרומה וי״ל דשאני טמא וקישות [ונמצא] מרה דלא חזו לאכילה הלכך תקינו רבנן שלא תהיה תרומתו במזיד ויש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה כדקאמר התם בפרק האשה רבה או כמ״ד לא עשה ולא כלום לתקן השירים אבל חומץ חזי לאכילה ואיכא מאן דניחא ליה בחלא הלכך בכל ענין תרומתו תרומה חוץ ממי שהיה בלבו לתרום מיין על יין דהוי כמפרש שלא תהא תרומה אם תמצא חומץ:

ו) שיש מקום לדון דמאי דעשאוה לא אין לו עכשיו לא נמי דהא לא נמי אמרינן דעמד מקוה לגבי אדם ולא אמרינן דעמד מקוה לגבי מים ולא

ועשאוה כודאי. שאסורה לבעלה עד שתשתה: **סוטה כרשות הרבים טהורה.** אין רשות הרבים מקום סתירה: **רגלים לדבר.** סימן טומאה איכא: **שהרי קינא לה ונסתרה.** התרה בה אל תסתתר עמו ונסתרה: **מאי רגלים לדבר איכא.** דליהוי חסר מקודם לכן דילמא השתא הוא דחסר וש"מ דקסבר ר' שמעון בשאר ספק טומאה דעלמא נמי ברה"י טולין דהא אין רגלים לדבר: **ואיבעיא אימא.** אי מסוטה גמרי רבנן הוה להו למימר ברה"ר טהור אלא לאו מסוטה מליגן למגמר דתחלת טומאה איתקש לסוטה סוף טומאה לא איתקש ואם כן מאי טעמא דרבי שמעון דמטהר ברה"ר: **גמר סוף טומאה.** דהיינו טובילה מתחלת מגע הטומאה: **ומאי שנא ממבוי.** לשמאי פריך: **מטמא למפרע.** כל טהרות שנעשו במבוי: **עד שיאמר.** עליו אדם באותו היום בדקתי ושוב אינו מטמא מאותו היום ולמפרע אבל עד אותו יום הוא מטמא: **או עד שעת הביבור.** אבל טהרות דקודם ביבור טהורין דחזקת ישראל בודקין מצוותיהן בשעת ביבוריהן ואי הוה בההיא שעתא הוה מיסתכא אבל טהרות דלאחר ביבור מילתא מספק שמא לאחר ביבור מיד נפל: **מרגשת.** שנטר"ר בלע"ז. כלומר יודעת בעצמה כשיולא דם ממנה והא מדלא ארגשה מאתמול ואי השתא בבדיקת עד נפק: **והא איכא שוטה.** שאינה מבינה להרגיש: **נאפוקי מדר' אליעזר.** במתני' היא לקמן (דף ז.): **והא איכא רבים.** הרואה כתם דקיימא לן לקמן (דף נו.) מטמאה למפרע עד שתאמר בדקתי חלוק זה ולא היה בו כתם או עד שעת כנוס ולא אמרינן אי נפיק מגופה הוה מרגשת: **לימא מתן רבים דלא רבמאי.** דכיון דאמר אשה מרגשת אמאי טמאה לימא לאו מגופה הוה הוא ולא ארגשה: **נלפור לא נתעסקה.** דלימא מדם לפור הוה דאמר התם תולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות בפ' הרואה כתם (לקמן נח.): **משמשת במוך.** ממלאה אשה אותו מקום מוכין לשאוב את הזרע שלא תתעבר ואינה נוטלתו משם אלא בשעת הצורך ושמא מוך העמיד את הדם. ג' נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה[ה]: **מכויץ לויץ.** וי"ש מקומות לדם לגאת: **לויץ.** דשריי"ט בלע"ז: **בין הני לישני.** אשה מרגשת ומעיקרא הוה אמי: **נהאיך לישנא.** העמד אשה על חזקתה: לאחר

ושניהם לא למדוה אלא מסוטה. תימה דהא רבנן מטמאין אף בר"ה משום דהוי תרתי לריעותא אם כן לא הוי ספק ולא שייך זה לסוטה מידי וכן בחבית דהוי ודאי טבל לרבנן דומיא דמקוה הא לא גמרינן מסוטה אלא מטומאה הא לא שייך מידי לסוטה ואומר ר"מ דלא קאמר הכי אלא לפרש דלא מקשי להו מסוטה [ו] וטעמא דרבנן משום הוי תרתי לריעותא והוי ודאי ולא ספק ולרבי שמעון הוי ספק דלית ליה טעמא דהרי אסר לפניך דהשתא הוא דאסר וכנגד העמד מקוה בחזקת שלם איכא למימר העמד טומא על חזקתו ולכך ברה"י טולין מדינא ואע"ג דלא ילפינן מסוטה ולכך בחבית נמי ספק אבל ברה"ר מטהר אע"ג דליכא חזקה דמסוטה ילפינן כדפי' לעיל [ז] ובכל ספק טומאה אית ליה ברה"י טולין: [ז] **גמר סוף טומאה מתחלת טומאה.**

תימה דשפיר קאמרי רבנן דהתם איכא חזקת טהרה [ח] וי"ל דגמר מתחלת טומאה איכא דליכא חזקת טהרה כגון ההיא דתנן בפ' בתרא דקדושין [ט] (דף פ.) דאיכא רוב תינוקות מטפחין כנגד חזקת הציפה ואינו רוב גמור והוי פלגא כנגד החזקה ואינו היה בה דעת לישאל איירי ה"ה ברשות הרבים וא"ת היכי ילפינן מסוטה לטהר ברשות הרבים בפלגא ופלגא דליכא חזקת טהרה דלמא שאני סוטה דא"ת לה חזקת טהרה. וברשות היחיד דוקא הוא דגלי לן קרא דטמאה ולא אזלינן בתר חזקה ומינה ילפינן בעלמא ספק טומאה ברשות היחיד אבל ברשות הרבים אוקמה אדינא וכיון דליכא חזקת טהרה לוקמיה אדינא לטמאות מספק וכי תימא דברשות הרבים נמי איתיא (קינא) [חזקתה] שהרי קינא לה ונסתרה. הא אמרינן לקמן בשמעתין דסתירה ברשות הרבים ליכא. וי"ל דברשות הרבים נמי איתא סתירה קצת כגון באפילה ובקרן זוית. ואפי' הכי לא אסר רחמנא אלא ברשות היחיד. שדרך הוא ליסתר שם אלמא ברשות הרבים אע"ג דאיתרעאי חזקתה שריא. וא"ת כיון דחשבינן סוטה כפלגא ופלגא משום דאיכא רגלים לדבר. א"כ כל ספק טומאה ברשות היחיד נוקמה אחזקה לטהר ולא גילף מסוטה אלא היכא דאיכא רגלים לדבר וי"ל נהי דאיכא רגלים לדבר והוו כמו פלגא ופלגא מ"מ אית לה חזקת היתר ואפקה קרא מחזקתה ועשאה כוודאי וה"ה נמי לספק טומאה מספקינן ליה מחזקתיה אע"ג דליכא רגלים לדבר ומ"מ ספק טומאה [בה"ר] היכא דהוי פלגא ופלגא אי לאו דילפינן מסוטה לטהר הוה מטמינן כיון דהחמיר קרא ברשות היחיד לטמאות אפי' היכא דאיכא חזקת טהרה הוה מטמינן ברשות הרבים היכא דהוה פלגא ופלגא: **הכא מאי רגלים לדבר איכא.** הי' מאי האי דקאמר רשניהן לא למדוה אלא מסוטה הא לא ילפינן מסוטה מידי דהא רבנן מטמאו אפי' ברשות הרבים ומשום דאיכא תרתי לריעותא השיבינ ליה כודאי טומאה וכן בחבית חשיב ליה כודאי טבל אע"ג דלא שייך ביה למילף מסוטה. ור' שמעון נמי דמשיי חבית ומקוה ספק אין זה מכח ספק סוטה אלא מסברא דחשיב תרתי לריעותא ספק דחבית לא שייך למילף מסוטה ומפרש ר"מ דשניהם לא למדוה אלא מסוטה לאו מילף ממש קאמר אלא דלא קשיא להו דין סוטה. ומ' ר' שמעון ודאי יליף רשות הרבים מסוטה כיון דחשיב ליה ספק יליף מסוטה לטהר ברשות הרבים אבל רשות היחיד לא יליף מסוטה לטמא ודאי משום דשאני סוטה משום דאיכא רגלים לדבר. ולישנא דחיק. וי"ל דאיצטריך למילף חבית

(ה) גב' ואיבעיא לימא טעמייהו טעמיה: (ו) תוס' ד"ה ושניהם וכו' כדפרישית לעיל. ג"ב בד"ה והגג: (ז) ד"ה גמר וכו' דפרק בתרא דקידושין. ג"ב בדף פ' וע"ש בתוס' בד"ה סמוך מיעוטא:

תוס' הרא"ש (המשך)

נגע אלמא מכח חזקה מטהרי". והא דאמרי' בפ"ק דחולין דספק טומאה ברשות הרבים הלכתא גמירי לה מסוטה היינו היכא דהוי פלגא ופלגא דליכא חזקת טהרה כי ההיא דפרק כיסוי הדם גבי תינוק שנמצא בצד הניסה דאמרינן רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין ועיסה זו בחזקת טהרה עומדת סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא. וכי האי גונא חשיב ליה פלגא ופלגא פרק בתרא דיבמות ואמרינן עלה פרק כיסוי הדם אם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להתיר ומה לי ספק טומאה מה לי ספק איסור. אלא היינו טעמא משום דספק טומאה ילפינן מסוטה ואע"ג דהתם בדבר שאין בו דעת לישאל איירי ה"ה ברשות הרבים וא"ת היכי ילפינן מסוטה לטהר ברשות הרבים בפלגא ופלגא דליכא חזקת טהרה דלמא שאני סוטה דא"ת לה חזקת טהרה. וברשות היחיד דוקא הוא דגלי לן קרא דטמאה ולא אזלינן בתר חזקה ומינה ילפינן בעלמא ספק טומאה ברשות היחיד אבל ברשות הרבים אוקמה אדינא וכיון דליכא חזקת טהרה לוקמיה אדינא לטמאות מספק וכי תימא דברשות הרבים נמי איתיא (קינא) [חזקתה] שהרי קינא לה ונסתרה. הא אמרינן לקמן בשמעתין דסתירה ברשות הרבים ליכא. וי"ל דברשות הרבים נמי איתא סתירה קצת כגון באפילה ובקרן זוית. ואפי' הכי לא אסר רחמנא אלא ברשות היחיד. שדרך הוא ליסתר שם אלמא ברשות הרבים אע"ג דאיתרעאי חזקתה שריא. וא"ת כיון דחשבינן סוטה כפלגא ופלגא משום דאיכא רגלים לדבר. א"כ כל ספק טומאה ברשות היחיד נוקמה אחזקה לטהר ולא גילף מסוטה אלא היכא דאיכא רגלים לדבר וי"ל נהי דאיכא רגלים לדבר והוו כמו פלגא ופלגא מ"מ אית לה חזקת היתר ואפקה קרא מחזקתה ועשאה כוודאי וה"ה נמי לספק טומאה מספקינן ליה מחזקתיה אע"ג דליכא רגלים לדבר ומ"מ ספק טומאה [בה"ר] היכא דהוי פלגא ופלגא אי לאו דילפינן מסוטה לטהר הוה מטמינן כיון דהחמיר קרא ברשות היחיד לטמאות אפי' היכא דאיכא חזקת טהרה הוה מטמינן ברשות הרבים היכא דהוה פלגא ופלגא: **הכא מאי רגלים לדבר איכא.** הי' מאי האי דקאמר רשניהן לא למדוה אלא מסוטה הא לא ילפינן מסוטה מידי דהא רבנן מטמאו אפי' ברשות הרבים ומשום דאיכא תרתי לריעותא השיבינ ליה כודאי טומאה וכן בחבית חשיב ליה כודאי טבל אע"ג דלא שייך ביה למילף מסוטה. ור' שמעון נמי דמשיי חבית ומקוה ספק אין זה מכח ספק סוטה אלא מסברא דחשיב תרתי לריעותא ספק דחבית לא שייך למילף מסוטה ומפרש ר"מ דשניהם לא למדוה אלא מסוטה לאו מילף ממש קאמר אלא דלא קשיא להו דין סוטה. ומ' ר' שמעון ודאי יליף רשות הרבים מסוטה כיון דחשיב ליה ספק יליף מסוטה לטהר ברשות הרבים אבל רשות היחיד לא יליף מסוטה לטמא ודאי משום דשאני סוטה משום דאיכא רגלים לדבר. ולישנא דחיק. וי"ל דאיצטריך למילף חבית

ושניהם לא למדוה אלא מסוטה [ט] רבנן סברי כי סוטה מה סוטה ספק היא ועשאוה כודאי הכא נמי ספק ועשאוה כודאי אי מסוטה אימא כי סוטה מה סוטה ברה"ר טהור הכא נמי ברה"ר טהור הכי השתא התם משום סתירה הוא וסתירה ברה"ר ליכא הכא משום חסר הוא מה לי חסר ברה"ר מה לי חסר ברה"י וכי תימא הא כל ספק טומאה ברה"ר טהור כיון דאיכא תרתי לריעותא כודאי טומאה דמי ורבי שמעון סבר כי סוטה מה סוטה ברה"ר טהור הכא נמי ברה"ר טהור אי מסוטה אימא כי סוטה מה סוטה ברה"י טמאה ודאי הכא נמי ברה"י טמאה ודאי הכי השתא התם יש רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה הכא מאי רגלים לדבר איכא ואי בעית אימא היינו טעמא דרבי שמעון גמר סוף טומאה מתחלת טומאה מה תחלת טומאה ספק נגע ספק לא נגע ברה"ר טהור אף סוף טומאה ספק טבל ספק לא טבל ברה"ר טהור ורבנן הכי השתא התם גברא בחזקת טהרה קאי מספקא לא מחתינן ליה לטומאה הכא גברא בחזקת טומאה קאי מספקא לא מפקינן ליה מטומאתו ומאי שנא ממבוי [י] דתנן השרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ או עד שעת הכיבוד התם נמי כיון דאיכא שרצים דגופיה ושרצים דאתו מעלמא כתרתי לריעותא דמי ואב"א היינו טעמא דשמאי הואיל ואשה מרגשת בעצמה והלל בסבורה הרגשת מי רגלים היא ולשמאי האיכא ישנה ישנה נמי אגב צערה מיתערא מידי דהוה אהרגשת מי רגלים והאיכא שוטה מודה שמאי בשוטה הא כל הנשים קתני כל הנשים פקחות וליתני נשים לאפוקי מדרבי אליעזר דא"ר אליעזר [י] ארבע נשים ותו לא קמ"ל כל הנשים והאיכא כתמים לימא תנן כתמים דלא כשמאי אמר אביי מודה שמאי בכתמים מ"ט בצפור לא נתעסקה בשוק של טבחים לא עברה האי דם מהיכא אתי [יא] אי בעית אימא היינו טעמיה דשמאי דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי והלל כותלי בית הרחם העמידוהו ושמאי כותלי בית הרחם לא מוקמי דם [יב] משמשת במוך מאי איכא למימר אמר אביי מודה שמאי במשמשת במוך דרבא אמר מוך נמי אגב זיעה מכויץ כויץ ומודה רבא במוך דחוק ומאי איכא בין הני לישני לאהיך לישנא איכא

נעבד סייג בקדשים*: **מרגשת בעצמה.** פי' כשנעקר כו מן המקור ומדלא הרגישה עד עכשיו השתא הוא דחזאי ומיהו לפי זה לא מ"ש הא דאמר ומ"ת וכי בדקה עצמה ומצאה טמאה ולא הרגישה מאי [טעמא דשמאי אימא כמו שלא הרגישה עכשיו כך אימא לקמן עשה סייג לדבריך כיון שמא נעקר מאתמול ולא הרגישה] וי"ל דלא פלוג רבנן הואיל ורוב פעמים מרגשת דהא לטעמא דאם איתא דהוה דם כו' לא הוה אלא סייג ומאי דס מעיקרא הוה אתי שוכבת אפרקיד מאי איכא למימר אלא לא פלוג רבנן והא דקאמר מודה שמאי בשוטה ובמוך משום דהנהו אלוקות משאר נשים ולא שייך למימר דהו לא פלוג רבנן ורש"י פירש מה שעכשיו לא הרגישה כסבורה דאיתא דלא לטעמא דאם איתא דלא הרגישה אם שמה כסבורה הרגשת שמא הוא ואמאי מטהרין למפרע אלא שמאי אית ליה דלעולם אשה מרגשת ואינה מודשת בהרגשת עד ושמא כמו שאינה מודשת בהרגשת מי רגלים: **מודה שמאי בשוטה.** ואם תאמר והא אין בו דעת לישאל וי"ל כגון אדם שנגע בה ורואה לעסוק בקדשים ואותו אדם יש בו דעת לישאל: **והא איכא כתמים.** פירוש לשמאי דאית ליה דעמא דהרגשה לטהר אף בקדשים היה לנו לטהר כתמים אפי' מכאן ולהבא דאית לן למימר כיון דלא הרגישה ודאי מעלמא אתי כדאמר (לקמן דף ה.) גבי תינוקת שלא הגיע זמנה לראות אפילו סדינין שלה מלוכלכין בדם אין מודשין לה אימר בשוק של טבחים עברה ולא אדעתה אבל נהלל לא קשה כיון דאינו ברור לו דעמא דהרגשה לטהר בקדשים אין לנו לתלות בכתמים ולומר דמעלמא אתי אפילו לחולין דרגלים לדבר הוא דמגופה אתי אפילו למפרע: איכא

(ט) תוס' ד"ה ושניהם וכו' ד"ה דבר מתחלת טומאה וכו' ובן בנן הוא התינוק וכו'. ואני הפני בדעת לא זכיתי לעמוד בסוד דעיסה מעורב בקבלה הוא ובקשה גם עלה הכי ליפין מתחלת טומאה הכי דיש לה חזקת טהרה:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה גמר וכו' וי"ל דבר מתחלת טומאה וכו' בגון **הוא** התינוק וכו'. ואני הפני בדעת לא זכיתי לעמוד בסוד דעיסה מעורב בקבלה הוא ובקשה גם עלה הכי ליפין מתחלת טומאה הכי דיש לה חזקת טהרה:

לעזי רש"י

שנט"ר [שרנט"ר]. לחוש, להרגיש. דשריי"ט [רישריי"ט]. מתכוון (או מכוון).

תוס' הרא"ש

מה סוטה ספק היא ועשאוה כודאי. לאוסרה על בעלה עד שתשתה אע"ג דמן הדין מותרת לבעלה דאוקמה בחזקת צדקת ואע"ג דנסתרה לא נבעלה אלא גזירה הכתוב להוציאה מחזקתה ולאוסרה מספק: **אי מה סוטה ברשות היחיד טמאה ודאי הכא נמי ברשות היחיד טמאה ודאי.** הכא משמע דכל ספק טומאה ברשות [היחיד] טמ' ודאי ולקשה מהא דאמרינן בנזיר שני נזירים שאמר להם אחד ראיתי שנטמא אחד מכם שניהן מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ופריך אינהו תרי והאי דקאי גבייהו האיכא הלתא והוי ספק טומאה ברשות הרבים ויביאו [כל אחד] קרבן טהרה דספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור ומשני באומר ראיתי טומאה שנזרקה ביניהם אכתי תקשי ליה הו"ל ספק טומאה ברשות היחיד ויביאו [כל אחד] קרבן טומאה דהא ספק טומאה ברשות היחיד הוי ודאי טמא כדמוכח הכא אבל אי אמרינן תולין הוה ניחא וי"ל דלעולם כל ספק טומאה ברשות היחיד ודאי טמא והאי דלא מייתי תרוייהו קרבן טומאה משום דלא ילפינן מסוטה אלא דבר שאיפשר להיות שנטמאת בשעת סתירה אבל הך דשני נזירים כיון דודאי אחד מהן טהור לא ילפינן מסוטה להחשיבם שניהן ודאי טמאין לחייב כל אחד ואחד קרבן טומאה אלא גמר' מסוטה לאפוקינהו מחזקתייהו וספק טמאים הוו. וא"ת א"כ מאי פר' מעיקרא דרשות הרבים הוי וכל אחד יביא קרבן טהרה הא אי איפשר להיות ששניהם טהורין וכי האי גונא לא ילפינן מסוטה לטהר שניהן ברשות הרבים וי"ל דהא דמטהרין ספק טומאה ברשות הרבים לאו מסוטה ילפינן דבלאו סוטה אית לן לאוקומי כל חד וחד בחזקת טהרה כדאמרי' בשמעתי' כי אמרינן העמד דבר על חזקתו כגון ספק נגע ספק לא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ז א ב ג מיי׳ פי״ז מהל׳ שאר אבות הטומאה הלכה כ: ח ד ה מיי׳ שם הלכה ח:

תוס׳ הרא״ש

כמדיד ואונס כרצון עשה בה ספק כודאי שרץ שעשה בו שוגג כמדיד ואונס כרצון אינו דין שיעשה בו ספק כודאי. ואיכא לאקשויי מה לטומאת שרץ שכן יש לה טהרה במקוה. הלכך נקל עליהן שלא לטמאן מספק ועוד איכא למימר נזקי אדם יוכיחו שעשה בהן שוגג כמדיד ואונס כרצון [ולא] עשה בהם ספק כודאי אלא נקט ק״ו לרוחתא דמילתא דהלכה למשה מסיני היא כדקאמר סתמא דתלמודא בחולין הלכך לא חש לאקשויי: **ואיבעית אימא היינו טעמא דר׳ שמעון.** כלומר ודאי מסוטה לא ילפינן סוף טומאה דתחלת טומאה דוקא איתקש לסוטה הלכך לרבנן כיון דאיכא תרתי לריעותא בודאי חשיב ליה. ור׳ שמעון אע״ג דלא חשיב ליה תרתי לריעותא מ״מ כיון דאיכא חזקה כנגד חזקה מאי טעמיה דמטהר ברה״ר גמר סוף טומאה מתחלת טומאה וא״ת והיאך יליף סוף טומאה דאיכא חזקת טומאה מתחלת טומאה דאיכא חזקת טהרה ור״ל דיליף מתחלת טומאה כי ההיא דפ׳ כסוי הדם דהוי פלגא ופלגא דמטהרים ברשות הרבים אפי׳ במקום הראוי להיות ספק וה״ה סוף טומאה אפי׳ במקום חזקה ורבנן אמרי התם איכא חזקת טהרה דכנגד רישותא דשיפוח איכא חזקת טהרה ומינעוא דאין מטפחין והוה ליה ספק וגמרי׳ מסוטה לטהר ברשות הרבים אבל הכא גברא בחזקת טומאה כלומר איכא תרתי לריעותא והוי כודאי. והאי דקאמר [ר״ש] ברשה״י תולין משום דתחלת טומאה נמי ס״ל ברשות היחיד תולין. ומיהו לדף פירו׳ דפרי׳ דר׳ שמעון ס״ל בספק טומאה בעלמא שורפין אי״כ [6] לר׳ שמעון משום דאמתי איכא למיפרך אי מה תחלת טומאה ברשות היחיד טמא ודאי אף סוף טומאה כן וי״ל דלטהר ברשות הרבים ולפינן שפיר מתחלת טומאה דגלויי מלתא בעלמא הוא לטהר כיון דהוי פלגא ופלגא כי היכי דמטהרינן בתחלת טומאה אבל לטמאות ודאי ברשות היחיד לא ילפינן מהלכה: **ושרצים דאתו לה מעלמא כו׳.** [וא״ת] תיקשי ליה מסיפא דתנן פ׳ דם הנדה וכן הכהם שנמצא בחלוק טמא למפרע וכי תימא דאיכא דמים דאשה זו ודמים דנשים דעלמא התיגח חלוק אלא אשה אמאי מקולקלת למנינה כדתנן לקמן בפרקין. וי״ל דשאני התם דאיכא כתם דממה נפשך טמא למפרע היכא דהכהם יבש או במקום שאין דם זה ראוי לבא בחלוק אלא א״כ שיחתה או איודקרא דאיכא למימר למפרע שיחתה או איודקרא ולאו אדעתה הלכך לא פליג בכולהו: **הואיל ואשה מרגשת בעצמה.** וא״ת חזאי בלא הרגשה מאי איכא למימר דפרש״י האי דלא ארגשה עכשיו משום דסבורה הרגשת הנד הואי וכי האי גונא אמרינן בריש הרואה כתם. וק״ דא״כ היכא דשמשה תטמא דסבור הרגשת שמש הואי כדאמרי׳ נמי התם וי״ל דכי חזאי בלא הרגשה מלתא דלא שכיח הוא ולא עבוד רבנן חיזוק דכשמרגשת בהדקה לאלתר אבל שינה ושושה וכתמים שכיחי הלכך פריך מינייהו: **מודח שמאי בשושה.** דוקא בהטרות שנגנעה הם בידי אדם אבל מונח על גבי קרקע הוי שושה דבר שאין בו דעת לשאל ומטהרים ליה מעת לעת כדמוכח לקמן [2] כיון דמודה שמאי להלל לא קאמר דטמא בחולין א״כ מאי טעמא דשמאי דקא מטהר בחולין בשושה אלא מטעם חזקה ושהשא צריכינן לטעמא דחזקה מדלא אסרינן בשושה אפי׳ בחולין אלא דאתא לפרושי מאי טעמא לא עבוד סייג וכן כל הנך טעמי דלקמן כדמפרש על טעמא דביטול פריה ורביה: **ליטא הגן בתמים דלא בשמא.** דכיון דלא ארגשה ודאי לאו מגופה אתא ואפי׳ מכאן ולהבא לא דטמא אבל הך לא פריך שלא דטמא למפרע. אלא מכאן ולהבא דהא השתא נמי אשכחא ולא מרגשא. ועוד כדפ״ל דגזור בכולהו משום דפעמים ראוי לטמאות למפרע ממה נפשך. ועוד מאי קשיא ליה אי שמאי מטהר כתמים למפרע הא אשכחן נמי ר׳ שמעון בן אלעזר בסוף בא סימן דמטהר כתמים למפרע אבל מכאן ולהבא ליכא מאן דמטהר: **משמשת במוך.** אע״ג דנקט משמשת במוך לא שנותנין המוך בשעת תשמיש דהא ודאי אסור אפי׳ לג׳ נשים דמשמשות במוך משום השחתת זרע האיש דהוי כזורע על העצים ועל האבנים אלא נותנהו לאחר תשמיש כדי שתשאוב הזרע שלא תתעבר [3]: **להני לישני ליכא למימרי.** ונפקא מינה דלא נצטרך לחלק בעלמא בין חדא לריעותא לתרתי לריעותא. וא״ת להני לישני נמי איכא למימרי

איכא בינייהו למרמי חבית ומקוה. וא״ת להני טעמי נמי איכא למרמי דהא מודה שמאי בשושה דלא מרגשת דלמפרע תולין וכמקוה שורפין וכן להלל ליתא הני טעמי לריך לשנויי כדמשני דהתם תרתי לריעותא וי״ל דטעמא דהרגשה מהני להלל שלא לטמא ודאי ולשמאי מהני אף בשושה שלא לטמאותה בודאי א״נ יש לומר דידע טעמא דתרתי לשרוף אבל תולין אע״ג דליכא תרתי לריעותא ועיקר פירכא דלעיל לשמאי דמשום דליכא בשאה תרתי לריעותא מ״מ לא היה לו לטהר לגמרי וא״ת אכתי איכא למימרי דבמקום מטמאינן אף ברה״ר ובנגע באחד בלילה מטהרים ברה״ר ברלאחו מי מבערב אלא ע״כ היינו טעמא משום דבמקום איכא תרתי לריעותא וי״ל דלא קשה ליה לעיל אלא גמאי דמטהר שמאי אף ברשות היחיד: **לאביי איכא מוך.** ה״מ למימר גמי דליכא ביניייהו שושה דלגיגא קמא דאשה מרגשת מודה שמאי בשושה ואין לומר דלגיגא דאי הוה כה מעיקרא הוה אתי מודה גמי שמאי בשושה דשמא סי אחר נפל קודם בדיקה משום דמשמע דעל דם שנמצא עכשיו קאמר: **כי פליגי** חזקיה ור׳ יוחנן בקופה שאין לה שולים. שאז משמשין בה כשהיא מוטכת וקופה היא מרוצעת ומשמשין בה לרחבה ונמצאו טהרות בימין ושרץ בשמאל ופליגי דלחזקיה אית ליה טהרות אחזרות טומאות אבל הראשונות טהורות דשרץ בתר הכי נפל דאילו הוה התם מעיקר׳ כשהגיה הקופה לצרות ממנה הטהרות היה נופל גם השרץ ור׳ יוחנן אמר דטהרות הראשונות גמי טמאות שהשוגיגים עכשו השרץ מליפול בתרך ולכך לא ראהו לפי שהטהרות נפלו לגד ימין ולגד שמאל שהשרץ שם לא ראה אבל אם היתה הקופה עגולה מודה רבי יוחנן דהראשונות טהורות דאז נופלין השרץ והטהרות במקום אחד ואע״פ שהשוגיגים מעכבין מליפול בתרך מ״מ אי הוה השרץ התם היה רואהו ולכך נקט דוקא נמצא בזוית אחרת וכן מוכח בפ״ק דשבת (דף ח.) דתתם קופה מרוצעת גבי כוורת נקט ראבה שאה לפי שהיא עגולה ולריך להיות בה ד׳ מרוצעים ובקופה נקט ראבה ד׳ ד׳ [לפי שהיא מרוצעת] ודליים לפי׳ הם עגולים אתי שפיר דרגילות הוא לצרות הנמים מהר ואין רואין אם נשאר שרץ בכלים ולר׳ יוחנן קופה דשמאי ה״ה דאתי דלמנקט אפילו באין לה שולים אף יש לה שולים: **והתניא** [4] **המדלה** [5] **דליים כו׳.** הקשה הר״ר מנחם אמאי לא מייתי מתניתין דהטהרות פ״ד (מ״ד) דתנן המדלה [5] דליים ונמצא שרץ בא׳ מהן הוא טמא וכולן טהורין וי״ל דהתם לא קתני זה אחר זה ואיכא למימר דמיירי כשמדלה שם [5] דליים והם כולם יחד בבור והעשירי שהגיה נמצא בו שרץ ולא ידעינן כהיה השרץ על המים בבור אם בשאר דליים נגע בעודן בבור והוי ספק טומאה לפה על פני המים לטהור אף [6] בהא״ר כדאיתא בסוף זיר (דף סד.) ואין חילוק בין יש לה שולים בין אין לה שולים אי נמי לא קתני מים במתניתין ואיכא למימר דמיירי בבור שיש בו יין ושמן וקמ״ל דע׳ דליים הראשונים טהורים ולא אמרינן שהשרץ היה תחלה בבור וטימא הכל אלא אמרינן דבדלי זה אחרון נפל תחלה בעודו ריקן וכשדלאו לבור לבסוף הוא טמא ומטמא כל מה שבבור אבל שאר דליים הראשונים טהורים:

איכא בינייהו למרמי חבית ומקוה ומבוי להאיך לישנא איכא למרמינהו להני לישני ליכא למרמי ומאי איכא בין האי לישנא להאיך לישנא לאביי איכא מוך לרבא איכא מוך דחוק תניא כי האי לישנא דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי אמר לו הלל לשמאי אי אתה מודה בקופה שנשתמשו בה טהרות בזוית זו ונמצא שרץ בזוית אחרת שטהרות הראשונות טמאות אמר לו אבל ומה הפרש בין זו לזו לזו יש לה שולים לזו אין לה שולים רבא אמר טעמא דשמאי משום בטול פריה ורביה תניא נמי הכי אמר לו שמאי להלל א״כ בטלת בנות ישראל מפריה ורביה ומאן דתני האי לישנא הא תניא כי האיך לישנא דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי התם הלל הוא דקטעי הוא סבר טעמא דשמאי דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי וקא מקשי ליה קופה ואמר ליה שמאי טעמא דידי משום בטול פריה ורביה ולמאי דקטעית נמי דקמקשית קופה לזו יש לה שולים ולזו אין לה שולים ולמאן דתני האי לישנא הא תניא כי האיך לישנא משום בטול פריה ורביה הכי קאמר ליה הלל לשמאי אין טעמא קאמרת דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי ומיהו עשה סייג לדבריך דמאי שנא מכל התורה כולה דעבדינן סייג אמר ליה א״כ בטלת בנות ישראל מפריה ורביה והלל מפריה ורביה מי קאמינא לטהרות הוא דקאמינא ושמאי לטהרות נמי לא דאם כן [6]לבו נוקפו ופורש (שולי״ם בדוקי״ן מכוסי״ן בזוי״ת סימו״ן) איתמר קופה שנשתמשו בה טהרות בזוית זו ונמצא שרץ בזוית אחרת חזקיה אמר טהרות הראשונות טהורות רבי יוחנן אמר [א]טהרות הראשונות טמאות והא [6] (בית) שמאי והלל מודו בקופה דטהרות הראשונות טמאות כי מודו שמאי והלל בקופה שיש לה שולים כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן [ב]בקופה שאין לה שולים אין לה שולים מ״ט דר׳ יוחנן אין לה שולים [ג]ויש לה אוגנים [6] והתניא [ד]המדלה עשרה דליים מים בזה אחר זה ונמצא שרץ באחד מהן הוא טמא וכולן טהורין ואמר ריש לקיש משום רבי ינאי לא שנו אלא שאין לה אוגנים [ה]אבל יש לה אוגנים כולן טמאין לימא חזקיה לית ליה דר׳ ינאי מיא שרקי פירי לא שרקי אי נמי מיא לא קפיד עלייהו פירי קפיד עלייהו ואי בעית אימא כי מודו שמאי והלל בקופה שאינה בדוקה כי

נאכיי איכא מוך. לגיגא דאשה מרגשת אפי׳ משמשת במוך נמי דיה שעתה ולגיגא דמעיקרא הוה אתי משמשת במוך ומטמאה למפרע: **ונמצא כה שרץ בזוית אחרת.** לאחר שנטלו טהרות מן הקופה: **שטהרות הראשונות טמאות.** למפרע. ודוקא בזוית אחרת כגון קופה ארוכה אמתים וג׳ אמות דאיכא למימר קודם שנטלו הטהרות הוה התם וטמא הכלי מחמת השרץ וטהרות מחמת הכלי ואיהו הוא דלא נתעסק באותו זוית ולא אשכחיה אבל באותו זוית לא דודאי בתר הכי נפל דאי הוה התם בשעת טהרות הוה חזי ליה כשהוליגן: **אבל.** כן הדבר: **ומה הפרש בין זו לזו.** והא טומאה דלמפרע הוא: **שוליס.** פוי״ץ בלע״ז. ועכשו השולים את השרץ מלגאת והוא הוליא טהרות דרך פיה מלמעלה והשרץ שבזוית אחרת לא ראה: **ולזו אין לה שוליס.** ואי הוה דם מאתמול בבית המילון הוה נפיק ונפיל: **מפריה ורביה.** דכיון דמיישינן לדם בבית המילון לבו נוקפו ופורש מן האשה: **וקא מקשי ליה קופה.** הרי קופה דלא אמר אם איתא דהוה שרץ מעיקרא הוה נפיק עם הטהרות כשעירה את הקופה: **סייג.** חזוק וגדר מדרבנן לטמא למפרע. וה״ה דמלי למיפרך הני מתני׳ אהך לגיגא דלעיל ולתרוצי כי האי גוונא הכל טעי וסבר טעמא דשמאי אם איתא כו׳ וקשיא ליה קופה וקאמר ליה שמאי טעמא דידי משום הטעמא דאשה על חזקתה או משום אשה מרגשת ולמאי דקא טעית נמי דקא מקשית לי קופה זו יש לה שוליס כו׳: **שיש לה שוליס.** והוא הוליאן דרך הפה הלכך אם שרץ היה בה לא ראהו ולא יצא: **שאין לה שוליס.** כגון חביות של עץ שנטילו שוליהם ויכול להשתמש באותו חלון כשהן מוטלות בקרקע וכשהוא מערה אותן הוא מגביה ראש האחד ומערה הכל יוצא ממנה: **מאי טעמא דר׳ יוחנן.** הא ולאי אילו הוה התם בשעת טהרות הוה נפיק בהדייהו: **אוגנים.** במקום השוליים יש אוגנים שכפופין ראשי הנסרים כלפי פנים וכשהוא מערה איכא למימר אוגנים עכבו: **עשרה דליים.** י׳ פעמים בדלי אחד ומערה בכלי גדול: **וכולן טהורין.** דאמר השתא הוא דנפל דהואיל אלא מלגאי קודם שעירה הדלי בפעם הזאת לתוך הכלי טהורין: **שאין לו אוגנים.** לדלי דהשתא ודאי אם איתא דהוה הכא בזימני קמאי הוה נפיל מן הדלי עם המים: **מיא שרקי.** ואין לריך להפוך הדלי על פניו כשהוא מערה הלכך איכא למימר אוגנים עכבוהו לשרץ אבל פירי לא שרקי וכשעירה טהרות ממנה הפכה כולה על פניה כפי שאין פירות נוחין לישרק ולגאת הלכך אי הוה שרץ עם הטהרות הוה שריק ונפיל בהדייהו: **לא קפיד עלייהו.** אי משייר מייעיהו לתוך הדלי הלכך אינו שופך כל הדלי על פניו ומלו אוגנים לעכובי שרץ: **קפיד עלייהו.** לאפוקינהו טולהו והופך קופה על פיה ולא משייר מידי ואם איתא דהוה שרץ הכי נמי דלא אישתייר: **בקופה שאינה בדוקה.** שלא בדקה בשעה שנתן טהרות לתוכה הלכך אין להעמידה על חזקת טהרה: והא

מקופה קשה נמי ללישנא דחזקה כמו ללישנא דאם איתא דהוה דם מעיקרא וכו׳ כדפרישנא דבשלמא לאידך לישני דמרגשת אז דפריה ורביה לא שייך כלל למיפרך מקופה הלכך ידע שטעה אבל ללישנא דחזקה לא טעה ומאי קא משני ליה לזו יש לה שוליים ולזו אין לה שוליים. ותירץ דהוה פשיטא ליה לשמאי דאילו היה הלל יודע דטעם דידיה משום חזקה לא היה מקשה לו מקופה לפי שדבר פשוט הוא לחלק בין קופה שאינה בדוקה לאשה בדוקה: **בקופה שאינה בדוקה.** הק״ק ליה **הלל לשמאי אין טעמא קאמ׳** ומיהו **עשה סייג לדבריך.** הק׳ הר׳ משה מאיברא דהא פרשנא לעיל בריש מכילתין דהאי דבעי מאי טעמא דשמאי היינו משום דלא עביד סייג והא קא משני דמשום חזקה לא בעי למעבד סייג. א״כ מאי תו קאמר ליה הלל לשמאי מיהו עשה סייג לדבריך. וכן טעמא דמרגשת נמי פרש״י לעיל משום סייג ושמאי נמי השיבו לפי דבריו דלדידך נמי משום טעמא דפריה ורביה ראוי למנוע שלא לעשות סייג: **מחדוח הראשונות** קרי להו ראשונות לפי שכשנמצא השרץ כבר ניטלו הטהרות. ודוקא נמצא השרץ בזוית אחרת ושעמא דר׳ יוחנן משום דאיפשר שהיה שם שרץ ולא ראהו. וכגון שהקופה הרבה רחבה אבל בקופה קטנה מודה ר׳ יוחנן דטהורות. אע״ג דלקמן בדלי שהוא קטן ולא אמרינן אם איתא דהוה ביה שרץ מעיקרא הוה חזי ליה. משום דבשעה ששופך המים מן הדלי לא אסיק אדעתיה שיעלה שרץ עם המים אבל כשמשתמש טהרות עם הקופה נזהר יפה לראות שלא

ב) נראה דל״ל אכתי איכא למיפרך ל״ש מה מתילא טומאה. ג) נראה לתקן לא ל״ל ונראה דלהאי לגיגא נמי צריך שעמא דהשתא אשה על חזקתה. ד) עד כאן שייך לגי״ש.

מסורת הש״ס

1) [לקמן יב. סה:], 2) בס״א: דהואיל ומצא, 3) [הוסף יעב״ץ], 4) ל״ש כ״י, 5) עיין מהר״ם, 6) ל״ל בכה״י,

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ והא שמאי והלל מודו כל״ל תיבת בית ומקוה: (ב) שם והתנן המדלה עשרה דליים. נ״ב משנה היא פ״ד דטהרות משנה ד׳:

לעזי רש״י

פוי״ץ. קרקעית.

תוס׳ הרא״ש (המשך)

להלל. וי״ל דהלל נמי אית ליה הני טעמי לענין לחלות והא דלא פריך לימא (למימר) תנן כתמים דלא כהלל משום דלא חשיב להני טעמא לטהר אלא לענין דחלינן ולא שרפינן. וא״ת מ״מ איכא למימרי משום שוטה ומוך דחוק דמודי בהו שמאי. ומסתמא הוו כמו שאר מעת לעת דתולין ומאי שנא מחבית מקוה ומבוי וי״ל דהא לא קשיא ליה דמשום הני תרתי לא עבוד רבנן תקנתא לשרוף בחדא לריעותא דסגי בהכי דלא משהרינן להו לגמרי וא״ת אכתי צריכי הני תרי לישני לטעמא דחדא לריעותא ותרתי לריעותא כי היכי דלא תיקשי ממקוה אגנע באחד בלילה דאפי׳ רבנן מודו בראוהו חי מבערב שטהור ברשות הרבים כדתניא בתוספתא וי״ל דלא קשיא ליה אלא הא דמטהרינן ברשות היחיד אבל הא דמטהרינן ברשות הרבים לא קשה כולי האי ובקל נוכל למצוא טעם לזה ולא נצטרך לחלק בין חדא ותרתי לריעותא: **לאביי איכא מוך.** הוה מצי למימר בין לאביי בין לרבא איכא בייניהו שושה: **אמר הלל לשמאי אי אתה מודה בקופה כו׳.** וא״ת ולימא ליה הלל לנפשיה דההיא אפי׳ לחולין ובמעת לעת דוקא בקדשים או לתרומה למאן דאית ליה ולפי מאי דמפרש לקמן דכל הטומאות כשעת מציאתן היינו דוקא לקדשים או לתרומה ניחא וכי תימא אכתי לימא לנפשיה דהכא לשרוף ובמעת לעת דוקא לחלות וי״ל דלגבי האי אית ליה לב״ה נמי טעם דפריה ורביה שלא רצו להחמיר לשרוף שלא יהא לבו נוקפו ופורש. וא״ת א״כ לעיל דפריך להלל ממקוה דאילו מעת לעת שבנדה תולין והכא טמאות. לישני משום שלא יהא לבו נוקפו ופורש. וי״ל דודאי מקדשים לקדשים איכא לשנויי הכי דבעלמא החמירו לשרוף קדשים והכא לא רצו להחמיר כדי שלא יהא לבו נוקפו ופורש אבל אי בעלמא מטאמינן אפילו חולין לא מסתבר למימר דהכא תולין משום שלא יהא לבו נוקפו ופורש: **התם הלל הוא דקא טעי.** והכא נמי צריך לשנויי לאינך לישני דמרגשת או דחזקה וא״ת אלישנא דחזקה אמאי לא מקשי ליה הלל מקופה דאמאי טמאות נימא דעמד קופה על חזקתה כמו גבי אשה. וי״ל דמיירי בקופה שאינה בדוקה. אבל אשה בדוקה היא ולא כהך לישנא דאמרי׳ לקמן דכיון דשכיחי בה דמים כשאינה בדוקה היא. או א״נ אע״ג דשכיחי בה דמים מ״מ חזקת טהרה אית לה: והקשה ה״ר שמשון מקוצי להאי טעמא דחזקה מניין לו (חזקה לשמא׳) דהלל טעה בסברתו וסבר דאם איתא דהוה דם כו׳ והלא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

והא דומיא דאשה קפני. בהיא דהלל ושמאי דקתני מה הפרש בין זו לזו: **ואשה בדוקה היא.** מקודם לכן דהא כל שחרית וערבית היא בודקת אפ"ה טהרות דקופה טמאות וקשיא לחזקיה: **כשאינה בדוקה דמיא.** וקופה נמי בשאינה בדוקה עסקינן: **ואיבעיא לימא.** הא והא בבדוקה אלא דשמאי והלל כשאינה מכוסה ופיה מלמעלה הלכך איכא למימר עם סילוק ידיו נפלו וחזקיה במכוסה מש"ה מטהר: **מכוסה.** בתמיה. היכי נפל הא שרץ והיכי איתכתם בה הקופה: **שאשמישה ע"י כסוי.** כשהוא רולה להכניס לתוכה ולהוציא מתוכה מגלה ומכסה אותה הלכך חזקיה סבר כל זמן שהטהרות בתוכה מזהר בה וכשה והשתא לאחר שניטלו ממנה הסיח דעתו משמירתה ולא מזהר לכסותה ונפל וי"ל יוחנן סבר חיישינן שמא כשגילה להשתמש בה בעוד שהטהרות בתוכה נפל: **מכוסה היא.** הלא נפיל בה דם מעלמא וקופה דכוותה במכוסה עסקי' ואפ"ה טמאה וקשיא לחזקיה: **בזויא בית.** דדמפרש ואזיל שטלטלה לקופה בזויא אחרת ולאחר שניטלו הטהרות ממנה: **ממקום למקום.** הלא אמרינן מאידך זויא הוה בה שרץ עם הטהרות הלא אמרינן לאחר שהביאה כאן נפל בה: **ובמקום מציאתן.** אם מלאו שחרית מת בלוחו מקום שגגע בו בגילה ומת אבל מלאו במקום אחר מת טהור ולא אמרינן כי היכי דהכא מת התם נמי הוה מת במקומו הראשון: **לשרוף.** הלא מחזקינן טומאה ולחיים ממקום למקום לשרוף עליה תרומה: **אבל מפנה אגיון.** הרי משמע במקום מציאתן הוא דחכמים מטמאין טומאה ודאי אבל אלא במקום מציאתן טומאתן הוה ספק וי"ל יוחנן נמי לתנות קאמר: **חלודה.** רדוליר"ל: **או שבורה.** (ה) ע"ג טהרות ומכיר בה שהיא טמאה: **טהורה.** מלמעלה טהרות שנמצאת עליהן ולא אמרינן שלמה נפלה עליהם וטמאתם ואפ"כ נשברה אלא אמרינן שבורה או חלודה כאשר (ג) היתה עתה נפלה עליהם. אלמ' כל הטמאות כשעת מציאתן מחזקי' להו ואפ' תלייה ליכא דקתני טהורה וקס"ד דה"ה נמי למקום מציאתן דמחזקינן להו בטומאה ולא מספקינן לה במקום אחר אפילו לתנות וקשיא לר' יוחנן: **נמלא שרוף.** הסרן: **מטלית.** מלא זב היתה: (ו) **המטמטם.** הבלויה. מלאה בלויה ע"ג זיתים: **טהורה.** מלמעלה הזיתים לאמרינן הכי נפלה עליהן לאחר שבלתה וטהרה מטומאתה. אלמא לא מחזקינן טומאה משעה לשעה אפ' לתנות דקתני טהורה וה"ה ממקום למקום: **וכי תימא.** לא דמי דהכא משום הכי טהור משום דשעת מציאתה ומקום מציאתה בטהרה הוא דבחר שעת מציאתן אבל בין לקולא בין לחומרא בין לקולא כי הכא גבי מחט ומטלית לאמחזקי בטהורה ולאי בין לחומרא כגון נגע באחד בגילה לאחזקי בטומאה ולאיתא: **ושלא במקום מציאתן.** דליכא רגלים לדבר כולי האי משרף לא שרפינן ממלא תליון: **הדף.** קרם מונח על גבי יתדות בכותל: **ומדף טמא.** בגד טמא מונח תחת הדף בקרקע. בת"כ(ז) קרי מדף לעליונו של זב ומדף לשון טומאה קלה הוא כדלקמן [ע"ב] וס"ד השתא שהוא עליונו של זב דטמא מדאורייתא ומיהו טומאתו קלה משל מדרס דלא הוי אב הטומאה לטמא אדם וכלים. ובא ומגא את הכבר ע"ג הקרקע מן הבגד והלאה: **וגנלה.** ולא נפלה על גבי המדף שנטלו מעל הדף והניחה לאחרן: **לא נגרכה.** הא' שאני אומר: **אלא למקום מדרון.** שאע"פ שהדף שהכבר עליה מקום מדרון ולאיתה הכבר ליפול ואם נפלה נגעה בבגד אפילו הכי טהורה שאני אומר כו' אלמא לא מחזקינן טומאה ממקום למקום דגימא מעל הדף נפל ונתגלגל לכאן: שאני מדרון דאפילו נפל הכבר על גבי מדף לא נשאר נשם אבל אם המדף בקרקע שוה פשיטא דטהור: **ואיבעיא** שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו. וכן פ"ק דחולין גבי צלוחית שהניחה מגולה ומצאה מכוסה טמאה שאני אומר אדם טמא נכנס לשם וכיסה. ותירץ ר"ת דגבי כלים החמירו משום דגזרו אספק כלים הנמצאים ואחמור בספק כלים יותר מבספק אוכלין

כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה. ולא"ת דבנגע באחד בגילה אמרו חכמים אם לאו מי מבערב טהור אספק טומאה ברה"ר ספקו אי טהור משמע דברה"ר אפילו לאו מי טמא והשתא הך קופה היכי (ז) דמיא לא' מאי ברה"ר מאי ברה"ר מ"מ לחזקיה דמטהר וי"ל דברה"ר מיירי וחזקיה יפרש הברייתא דברלוהו מי מבערב טהור אפילו ברה"ר וספק טומאה ברה"ר טהור דקאמר היינו דהוי כאילו הוא ספק טומאה ברה"ר כיון שהיא בדוקה תמלה ולאגב דבריש נקט האי לישנא במילתיה דר"מ היכא דלא לאו מי מבערב מתחלה דקתני בתוספתא ר"מ מטהר ברה"ר נקט נמי במילתייהו דחכמים בסיפא דה"ר: **והא אשה מכוסה היא.** פי' רש"י דלא נפל בה דם מעלמא וקשה דכ"ש שהיא טמאה דאין לתלות בדם אחר אלא בא מגופה לכך י"ל מכוסה היא שהמקום סתום וכשהדם יוצא נפתח והיה לה להרגיש ולא"ת והא בקופה בדוקה פליגי דאי נאו הכי מאי מועיל כשהיא בדוקה ומ"כ מאי פריך והא אשה מכוסה מאי מועיל כסוי כיון דלאו כבדוקה דמיא ו"ל שרוצה לישב אפי' אי תשיב לה כבדוקה: **שכל הטמאות כשעת מציאתן.** לעניי(ח) פי' הייינו דוקא לקדשים והא דמחט שנמצאת מלאה חלודה דטהורה דכל הטומאות כשעת מציאתן אפילו לקבל לאו משום דהוי כשעת מציאתן דאורייתא אלא משום דמוקי הטהרות אחזקתייהו ולא"ת מאי פריך מכבר הנתונה על גבי דף דלמא בכבר של חולין אייר וי"ל דאפילו בחולין לא היה לנו לעשות כל כך לתלות באדם טהור שהנפילה נראית יותר והיה לנו לטמא ממקום למקום כיון דלא אפשר ליפול אלא אם כן נגע אי בשום מקום אנו מחמירין אפילו בקדשים: **ומי** תלינן **והא אנן תנן בו'.** ולא"ת והיכי הנותנים משום לחזלינן בחר שעת מציאתה לגמרי אפילו ממקום למקום לתלות לכך מחט שנמצאת מלאה חלודה טהורה לגמרי ואע"ג דמצינן למימר דהיינו דקאמר וכ"ת כשעת מציאתן לגמרי בין לקולא בין לחומרא מ"מ מאי ס"ד דמקשה וי"ל דכיון דמחמיר כלכך בטומאה לתלות אפי' ממקום למקום [ע"כ אינו טעם גמור דדוקא בקדשים הוא ומשום חומרא] א"כ במחט לא היה לו לטהר לגמרי משום שעת מציאתה אלא הוה ליה למימר השתא הוא דעלמא לא אמר: **כבר** הנתונה על גבי דף. ולא"ת שאני התם שאין בו דעת ליפול דלאמר בסמוך וי"ל דפריך אי בשום מקום אנו מחמירין ממקום למקום אפילו בקדשים לא היה לנו לעשות ספק ולתלות באדם טהור דיותר יש לתלות בנפילה: **שאני אומר אדם טהור.** ולא"ת דהכא תלינן באדם טהור ובפ"ק דחולין (דף ט:) גבי צלוחית שהניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה תלינן באדם טמא וכן פ"ק דפסחים (דף י:) גבי קורלוס ותירץ ר"ת דגבי כלים הנמצאין בוודק גזרינן טומאה משום לאיתא לה טהרה במקום ליכא פסידא אבל בחולין דאיכא פסידא לאיתא לה טהרה במקום לא החמירו אי נמי הכא מוכחת מילתא דאדם טהור הסירה בכוונה כדי שלא תפול על מדף טמא אבל בעלמא טמאין בין בחולין בין בכלים דליכא למימר אדם בכוונה עשה לתקנתא:

(ט) **הכא** נמי נימא **עורב אתא ושדא.** אף על גב דאדם שנשמטה בקופה יש בו דעת ליפול מכל מקום פריך כיון דעל ידי תליית אדם אדם חוסבו אספק אף על גב שהנפילה נראה יותר אם כן הרבה מנוי הוא שאדם טהור בא לשם הכא נמי נימא אתא עורב ושדא ולא הוי ספק: **לא נצרכה אלא למקום מדרון.** פירוש כשהמדף במקום

(א) עירובין לה: טהרות פ"ה מ"ד, ג) טהרות פ"ג מ"ה, ג) שם פ"ט מ"ט [נקמן טו.], ד) [ל"ל המהוהא מלשון חוהו וכהו ר"ל דבר שאין בו ממש תי"ט פכ"ד דכלים מפנה י"ז בשם מהר"ם ובערוך ערך מהה ל' פי' עוד בשם ר"ם בגד שנתלך מן האש ונשאר כקורי עכבים וע"ע תי"ט טהרות במשנה דכהא ודע דקן לקמן ט. אותא המהוהא], ה) [ל"ל והמניא], ו) תוספתא דטהרות (דף תקנו ס"ה) פ"ד ה"ב, ז) [ל"ל המהוהא], ח) [מצורע דזבים פרשה ג], ט) ל"ל רמינ, י) בריש מכילתין ד"ה מעל"ע, כ) נ"י כ"ל, ל) דבור זה שייך לע"ב,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לו שבורה עכ גבי. נ"ב ובמפנה ס' פ"ג דטהרות פי' הבדעעורה שאינה מכירה ואינה מוחמת ע"ג טהרות ונ"מ היא אם מחוד לטומאה יעבה: (ב) ד"ה טהורה מלמעלה וכו' כאשר היא עתה נפלה וכו' מספקינן להו במקום:

גליון הש"ם

גמ' וה"י **סבר** מחזקינן. עי' טהרות פ"ט מ"ט נמלא בגד המתנגן טיהר. וע"ש:

לעזי רש"י

רדוליר"א [רידוויל"א]. חלודה.

מוסף רש"י

נגע באחד. כלאים לחד (שרובין לה:). ר"מ **מטהר.** דאמר אוקמיה אחזקיה ואממנל מי היה (שם). **המהומהם.** גלייה ונקבא (שם לגירסת המהוהא).

תוס' הרא"ש

יהא שם שרץ במקום שנשתמש: **הבדלה עשרה דלאים.** תימה דשבק מתני' ומייתי ברייתא דיש משנה כיוצא בה בפרק [ד' מ"ד] דמסכת טהרות המלא עשרה דלאין ונמצא באחד מהן הוא טמא וכולן טהורין. וי"ל דהתם לא קתני בזה אחר זה ומיירי במדלה עשרה דליין בבת אחת וקס"ל דלא חיישינן שמא נגעו שאר דלאין בשרץ ונטמאו משום דהוי ספק טומאה צפה על פני המים ואפי' ברשות היחיד טהור כדאיתא בסוטה ובבזיר ואהקן מתני' לא שייך למימר ר' יוסי דתליתיה א"נ במלא י' כלים מבור של יין דלא קתני התם מים. ולא קתני נמי המדלה כדקתני בברייתא ולא חיישינן שמא היה השרץ בכלי ראשון ולהך שנויא קשה אחת הוה מצי לאשמועינן דלא חיישינן (ו) שמא היה השרץ בבור ונטמא הייינו: **כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה.** קשה אי ברשות הרבים מאי טעמא דרבי יוחנן דמטמא ואי ברשות היחיד מאי טעמא דחזקיה דמטהר הא תניא גבי נגע באחד בלילה דמודים חכמים בראוהו חי מבערב דטהור מפני שזה ספק רשות הרבים משמע הא רשות היחיד וי"ל דהיינו טעמא דחזקיה דמטהר אפילו ברשות היחיד בקופה בדוקה משום דאיכא נמי לפיתלי אם איתא דהוה שרץ מעיקרא הוה חזי ליה ומיהו טעם גמור לא הוי לטהר בשאינה בדוקה מהאי טעמא: **ואשה מכוסה היא.** פרש"י ולא נפיל דמים מעלמא דקשה דס"ש דאמרינן מגופה אתא ור"ל דמכוסה היא שהמקור סתום ובית החיצון כמכוסה דמי שאין רגיל ליכנס בו דם מן המקור אם לא שתרגיש: **וחכמים מטמאין שכל הטמאות בשעת מציאתן.** וא"ת מאי שנא מעת לעת שבנדה דלא אמרינן כל הטמאות

(ב) עי' כתוס' כלאן קל"ה והתניא. ג) ע"כ שייך לעמוד הקודם.

כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה מר סבר הא בדקה ומר סבר (א)אימור עם סילוק ידו נפל **והא דומיא דאשה קתני ואשה בדוקה היא כיון דשכיחי בה דמים כשאינה בדוקה דמיא ואיבעיא אימא כי מודו שמאי והלל בקופה מכוסה כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן** (ב)בקופה מכוסה מכוסה היכי נפל כגון שתשמישה ע"י כסוי **והא דומיא דאשה קתני ואשה מכוסה היא כיון דשכיחי בה דמים כשאין מכוסה דמיא ואיבעיא אימא כי מודו שמאי והלל בזויא קופה כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן בזויא בית והא קופה קאמר** (ג)ה"ק **קופה שנשתמשו בה טהרות בזויא בית זו וטלטלוה בזויא אחרת ונמצא שרץ בזויא אחרת חזקיה סבר לא מחזקינן טומאה ממקום למקום** (ד)**ורבי יוחנן סבר** (ה)מחזקינן **ומי מחזקינן והתנן** (ו)**נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי אם מת ולמחר השכים ומצאו מת ר"מ מטהר וחכמים** (ז)**מטמאין שכל הטמאות כשעת מציאתן ותני עלה** (ח)**כשעת מציאתן ובמקום מציאתן וכי תימא הני מילי לשרוף אבל לתלות** (ט)**תלינן ומי תלינן והתנן** (י)(יא)**מחט שנמצאת מלאה חלודה או שבורה טהורה שכל הטמאות כשעת מציאתן ואמאי לימא האי מעיקרא מחט מעלייתא היא והשתא הוא דהעלה חלודה ועוד** (יב)**תנן** (יג)**מצא שרץ שרוף על גבי הזיתים וכן מטלית** (יד)**המהומהם טהור שכל הטמאות כשעת מציאתן וכי תימא כשעת מציאתן בין לקולא בין לחומרא ובמקום מציאתן אבל שלא במקום מציאתן משרף לא שרפינן מתלא תלינן** (טו)**והתנן** (טז)**כבר** ע"ג **הדף ומדף טמא מונח תחתיו אע"פ שאם נפלה א"א אלא א"כ נגעה טהורה שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלה עד שיאמר ברי לי שלא נכנס אדם שם וא"ר אלעזר** (יז)**לא נצרכה אלא למקום מדרון התם כדקתני טעמא**

שאני

כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה. ולא"ת דבנגע באחד בגילה אמרו חכמים אם לאו רלוהו מי מבערב טהור אספק טומאה ברה"ר ספקו אי טהור משמע דברה"ר אפילו לאו מי טמא והשתא הך קופה היכי (יח) דמיא לא' מאי ברה"ר מאי ברה"ר מ"מ לחזקיה דמטהר וי"ל דברה"ר מיירי וחזקיה יפרש הברייתא דברלוהו מי מבערב טהור אפילו ברה"ר וספק טומאה ברה"ר טהור דקאמר היינו דהוי כאילו הוא ספק טומאה ברה"ר כיון שהיא בדוקה תמלה ולאגב דבריש נקט האי לישנא במילתיה דר"מ היכא דלא לאו מי מבערב מתחלה דקתני בתוספתא ר"מ מטהר ברה"ר נקט נמי במילתייהו דחכמים בסיפא דה"ר: **והא אשה מכוסה היא.** פי' רש"י דלא נפל בה דם מעלמא וקשה דכ"ש שהיא טמאה דאין לתלות בדם אחר אלא בא מגופה לכך י"ל מכוסה היא שהמקום סתום וכשהדם יוצא נפתח והיה לה להרגיש ולא"ת והא בקופה בדוקה פליגי דאי נאו הכי מאי מועיל כשהיא בדוקה ומ"כ מאי פריך והא אשה מכוסה מאי מועיל כסוי כיון דלאו כבדוקה דמיא ו"ל שרוצה לישב אפי' אי תשיב לה כבדוקה: **שכל הטמאות כשעת מציאתן.** לעניי(ח) פי' הייינו דוקא לקדשים והא דמחט שנמצאת מלאה חלודה דטהורה דכל הטומאות כשעת מציאתן אפילו לקבל לאו משום הוי כשעת מציאתן דאורייתא אלא משום דמוקי הטהרות אחזקתייהו ולא"ת מאי פריך מכבר הנתונה על גבי דף דלמא בכבר של חולין אייר וי"ל דאפילו בחולין לא היה לנו לעשות כל כך לתלות באדם טהור שהנפילה נראית יותר והיה לנו לטמא ממקום למקום כיון דלא אפשר ליפול אלא אם כן נגע אי בשום מקום אנו מחמירין אפילו בקדשים: **ומי** תלינן **והא אנן תנן בו'.** ולא"ת והיכי הנותנים משום לחזלינן בחר שעת מציאתה לגמרי אפילו ממקום למקום לתלות לכך מחט שנמצאת מלאה חלודה טהורה לגמרי ואע"ג דמצינן למימר דהיינו דקאמר וכ"ת כשעת מציאתן לגמרי בין לקולא בין לחומרא מ"מ מאי ס"ד דמקשה וי"ל דכיון דמחמיר כלכך בטומאה לתלות אפי' ממקום למקום [ע"כ אינו טעם גמור דדוקא בקדשים הוא ומשום חומרא] א"כ במחט לא היה לו לטהר לגמרי משום שעת מציאתה אלא הוה ליה למימר השתא הוא דעלמא לא אמר: **כבר** הנתונה על גבי דף. ולא"ת שאני התם שאין בו דעת ליפול דלאמר בסמוך וי"ל דפריך אי בשום מקום אנו מחמירין ממקום למקום אפילו בקדשים הא"ר אבתי מאי קשיא ליה האי דמטהרי הכא היינו משום שאין בו דעת לישאל דכמסקנין דר"ל דלכולהו לישני דאוקימנא פלוגתייהו בשאינה בדוקה מטמא ר' יוחנן אפ' ברשות הרבים הדע מדפריך (לג"ב) מכל הטומאות בשעת מציאתן ותני עלה ובמקום מציאתן הא שלא במקום מציאתן לא. ומאי קושיא דלמא משום דאיירי ברשות הרבים דקתני בתוספתא מוקי לה דוקא במקום מציאתן אלא ודאי אפילו ברשות הרבים מטמא ר' יוחנן אפילו שלא במקום מציאתן וא"כ ה"ת נמי בדבר שאין בו דעת לישאל: **שאני אומר אדם.** הכא תלינן באדם טהור. וכן פרק כיסוי הדם גבי רוב תינוקות מטפחין לפי המפ' מטפחין בעיסה המיעוט שאין מטפחין תלינן שאדם טהור נתן לו הבצק ונקשה דבפרק קמא דפסחים גבי קרדום שאבד בבית אמר'

מ א ב ג ד מיי' פי"ז מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ב: י ה מיי' שם פי"ח הלכי יד: יא ו מיי' שם פי"ט הלכה ו והלכה י:

יב ז מיי' שם פי"ח הלכי ב: יג ח ט מיי' שם פי"ט הלכה י: יד י כ מיי' פע"ז שם הלכה ז:

תוס' הרא"ש (המשך)

בשעת מציאתן כמו שעתה נמצא הדם בבית החיצון גם קודם לכן היה בבית החיצון אם היתה בודקת עצמה ותטמא אפי' חולין ואפי' לשרוף כדמטמאינן הכא. וכי תימא משום דאשה בדוקה והוי כראוה חי חדא כיון דשכיחי בה דמים לאו בדוקה היא כדאמרינן לעיל בשמעתין. ועוד אפ' בראוהו חי מטמאינן ברשות היחיד לכל דבר. וי"ל דהך דכל הטמאות כשעת מציאתן הוי כמו מעת לעת דדוקא לקדשים או לתרומה למאן דאית ליה וכן פלוגתא דחזקיה ור' יוחנן דמיירי' עלה הא דהלל ושמאי' ובן המדלה עשרה [דליים מים] שצריך לאותן מים להדחת בשר קדשים או לבטל או ללוש מנחות וכמ"ד חולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו. וכי תימא אכתי תקשי מאי שנא הכא דשרופין ומעת לעת דוקא לתלות. וי"ל דמשום פריה ורביה לא רצו להחמיר לשרוף. וכן שמאי אע"ג דאית ליה כשעת מציאתן מדמקשה ליה הלל מקופה מטהר לגמרי במעת לעת משום בטול פריה ורביה וכ"ת והיכי מקילין לתלות היכא דאימ' למה לי טומאה מטעם שעת מציאתן והא שעת מציאתן דאורייתא הוא הדע דתולין בו בין לחקל בין להחמיר י"ל דהא דאמר והא דאמרינן בשעת מציאתן אפי' לחקל גבי מחט ושרץ שרוף לאו משום דשעת מציאתן דאורייתי' אלא משום דמוקמינן טהרות אחזקתן: **ותני עלה בשעת מציאתן ובמקום מציאתן.** תמיה לי מאי קא פריך שאני הכא דרגלים לדבר דכיון שלא מצאו במקומו שחי היה במקום שנגע בו ובא לזה המקום ומת שם. ושמא משמע ליה דדוקא ובמקום מציאתן אפי' ידע שעל ידי אדם או ד"א ניטלטל ובא לכאן: (נכתב על הגליון) **דמחוהה.** פר"ח כגון טלית שנשרפה משני צדדיה ונשארה כגון קורי עכבים (ע"כ) **והתנן כבר בו'.** ת"י לפי מאי דפרישית בשעת מציאתן היינו דוקא לקדשים או לתרומה מאי פריך דלמא הכא מיירי בכבר של חולין וי"ל מ"מ דייק שפיר מדמטהרינן הכא אפי' במקום מדרון שהיה ראוי להחמיר ש"מ דבעלמא לא מחזקי' טומאה ממקום למקום אפילו בקדשים וא"א אבתי מאי קשיא ליה האי דמטהרי הכא היינו משום שאין בו דעת לישאל דכמסקנין וי"ל דלכולהו לישני דאוקימנא פלוגתייהו בשאינה בדוקה מטמא ר' יוחנן אפ' ברשות הרבים הדע מדפריך (לג"ב) מכל הטומאות בשעת מציאתן ותני עלה ובמקום מציאתן הא שלא במקום מציאתן לא. ומאי קושיא דלמא משום דאיירי ברשות הרבים דקתני בתוספתא מוקי לה דוקא במקום מציאתן אלא ודאי אפילו ברשות הרבים מטמא ר' יוחנן אפילו שלא במקום מציאתן וא"כ ה"ת נמי בדבר שאין בו דעת לישאל: **שאני אומר אדם.** הכא תלינן באדם טהור. וכן פרק כיסוי הדם גבי רוב תינוקות מטפחין לפי המפ' מטפחין בעיסה המיעוט שאין מטפחין תלינן שאדם טהור נתן לו הבצק ונקשה דבפרק קמא דפסחים גבי קרדום שאבד בבית אמר'

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות